Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 14 marca 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem – Odpowiedź, która może zostać w sposób jednoznaczny wyprowadzona z orzecznictwa – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Prawo właściwe dla zobowiązań umownych – Rozporządzenie (WE) nr 593/2008 – Artykuł 6 – Konsument żądający zapłaty kwoty pieniężnej, jaką miał wygrać w kasynie online – Brak wyboru prawa właściwego – Zastosowanie prawa domniemywanego jako korzystniejsze zamiast prawa państwa miejsca zwykłego pobytu konsumenta

W sprawie C-429/22

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu, Austria) postanowieniem z dnia 22 czerwca 2022 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 czerwca 2022 r., w postępowaniu:

VK

przeciwko

N1 Interactive ltd.,

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: F. Biltgen (sprawozdawca), prezes izby, N. Wahl i J. Passer, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

* Język postępowania: niemiecki.

Postanowienie

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.U. 2008, L 177, s. 6, zwanego dalej „rozporządzeniem Rzym I”) w związku z art. 4 tego rozporządzenia.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy VK, rezydentem austriackim, a N1 Interactive ltd., spółką z siedzibą na Malcie, w przedmiocie prawa właściwego dla umowy zawartej między tymi stronami.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motyw 23 rozporządzenia Rzym I ma następujące brzmienie:

„W odniesieniu do umów zawartych ze stroną uznawaną za słabszą stronie takiej należy zapewnić ochronę za pomocą norm kolizyjnych, które są dla niej korzystniejsze niż reguły ogólne”.

4 Artykuł 4 tego rozporządzenia, zatytułowany „Prawo właściwe w przypadku braku wyboru prawa”, stanowi:

„1. W zakresie, w jakim nie dokonano wyboru prawa właściwego dla umowy zgodnie z art. 3 i bez uszczerbku dla art. 5–8, prawo właściwe dla umowy ustala się następująco:

a) umowa sprzedaży towarów podlega prawu państw[a], w którym sprzedawca ma miejsce zwykłego pobytu;

b) umowa o świadczenie usług podlega prawu państwa, w którym usługodawca ma miejsce zwykłego pobytu;

[…]

g) umowa sprzedaży towarów w drodze licytacji podlega prawu państwa, w którym odbywa się licytacja, jeżeli miejsce to można ustalić;

[…].

2. Umowa, która nie jest objęta ust. 1 lub której składniki byłyby objęte zakresem więcej niż jednego z przypadków określonych w ust. 1 lit. a)–h), podlega prawu państwa, w którym strona zobowiązana do spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umowy ma miejsce zwykłego pobytu.

3. Jeżeli ze wszystkich okoliczności sprawy wyraźnie wynika, że umowa pozostaje w znacznie ściślejszym związku z państwem innym niż państwo wskazane w ust. 1 lub 2, stosuje się prawo tego innego państwa.

4. Jeżeli nie można ustalić prawa właściwego zgodnie z ust. 1 lub 2, umowa podlega prawu państwa, z którym wykazuje najściślejszy związek”.

5 Artykuł 6 tego rozporządzenia, zatytułowany „Umowy konsumenckie”, stanowi:

„1. Bez uszczerbku dla art. 5 i 7 umowa zawarta przez osobę fizyczną w celu, który można uznać za niezwiązany z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (»konsument«), z inną osobą wykonującą działalność gospodarczą lub zawodową (»przedsiębiorca«) podlega prawu państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, pod warunkiem że przedsiębiorca:

a) wykonuje swoją działalność gospodarczą lub zawodową w państwie, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu; lub

b) w jakikolwiek sposób kieruje taką działalność do tego państwa lub do kilku państw z tym państwem włącznie;

a umowa wchodzi w zakres tej działalności.

2. Niezależnie od ust. 1, dla umowy, która spełnia warunki wymienione w ust. 1, strony mogą dokonać wyboru prawa właściwego zgodnie z art. 3. Wybór taki nie może jednak prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony przyznanej mu na podstawie przepisów, których nie można wyłączyć w drodze umowy, na mocy prawa, jakie zgodnie z ust. 1 byłoby właściwe w braku wyboru.

3. Jeżeli nie są spełnione warunki określone w ust. 1 lit. a) i b), prawo właściwe dla umowy między konsumentem a przedsiębiorcą ustala się zgodnie z art. 3 i 4.

[…]”.

6 Artykuł 9 tego samego rozporządzenia, zatytułowany „Przepisy wymuszające swoje zastosowanie”, przewiduje:

„1. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie to przepisy, których przestrzeganie uważane jest przez państwo za tak istotny element ochrony jego interesów publicznych, takich jak organizacja polityczna, społeczna lub gospodarcza, że znajdują one zastosowanie do stanów faktycznych objętych ich zakresem bez względu na to, jakie prawo jest właściwe dla umowy zgodnie z niniejszym rozporządzeniem.

2. Niniejsze rozporządzenie nie narusza stosowania przepisów wymuszających swoje zastosowanie państwa sądu orzekającego.

3. Można przyznać skuteczność przepisom wymuszającym swoje zastosowanie państwa, w którym ma nastąpić lub nastąpiło wykonanie zobowiązań wynikających z umowy, w zakresie, w jakim przepisy te powodują, że wykonanie umowy jest niezgodne z prawem. Rozważając przyznanie skuteczności takim przepisom, uwzględnia się ich charakter i cel oraz skutki ich zastosowania lub niezastosowania”.

Prawo austriackie

7 Paragraf 1271 Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ogólnego kodeksu cywilnego, zwanego dalej „AGBG”), w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, stanowi, że zakłady prowadzone w dobrej wierze i inne dozwolone zakłady są wiążące w zakresie, w jakim ustalona cena została nie tylko obiecana, lecz rzeczywiście zapłacona lub złożona. Brak jest możliwości dochodzenia wygranej na drodze sądowej.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

8 N1 Interactive prowadzi kasyno online z Malty, a w szczególności świadczy usługi w Austrii za pośrednictwem strony głównej swojej strony internetowej.

9 VK, który twierdzi, że w 2020 r. uzyskał w tym kasynie online wygrane na łączną kwotę 106 000 EUR, wniósł do Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu, Austria) powództwo o zapłatę przez N1 Interactive tej kwoty powiększonej o odsetki za zwłokę.

10 Pozwana w postępowaniu głównym kwestionuje zasadność tej skargi i podnosi, że VK naruszył ogólne warunki sprzedaży, umożliwiając osobie trzeciej dostęp do jego konta użytkownika.

11 Z postanowienia odsyłającego wynika, że strony postępowania głównego nie określiły prawa właściwego dla ich umowy.

12 Po stwierdzeniu, że VK jest konsumentem, Handelsgericht Wien (sąd gospodarczy w Wiedniu) wyrokiem z dnia 8 listopada 2021 r. oddalił wspomniane powództwo. Ze względu na brak określenia przez strony w postępowaniu głównym prawa właściwego dla ich umowy sąd ten uznał, że spór w postępowaniu głównym jest objęty zakresem stosowania art. 6 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rzym I, który określa jako prawo właściwe prawo państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, czyli w niniejszym przypadku prawo austriackie.

13 Tymczasem zgodnie z prawem austriackim, a w szczególności z § 1271 AGBG, nie jest dopuszczalne wytoczenie powództwa o zapłatę wygranej pochodzącej z gry hazardowej. Zdaniem Handelsgericht Wien (sądu gospodarczego w Wiedniu) sporny przepis krajowy jest nawet charakterystyczny dla przepisów wymuszających swoje zastosowanie w rozumieniu art. 9 rozporządzenia Rzym I.

14 VK wniósł apelację od tego wyroku do Oberlandesgericht Wien (wyższego sądu krajowego w Wiedniu, Austria), będącego sądem odsyłającym, który podziela ustalenia sądu pierwszej instancji dotyczące statusu VK jako konsumenta i stosowania art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I, ale wyraża wątpliwości co do kwalifikacji § 1271 AGBG jako przepisów wymuszających swoje zastosowanie. Ponadto Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu) podkreśla, że w związku z tym, że prawo maltańskie nie przewiduje przepisu równoważnego z tym artykułem, skarżący w postępowaniu głównym znalazłby się w korzystniejszej sytuacji, gdyby prawo to miało do niego zastosowanie. Gdyby powód w postępowaniu głównym nie był konsumentem, prawo maltańskie miałoby zastosowanie na podstawie art. 4 rozporządzenia Rzym I, nawet w braku określenia przez strony w postępowaniu głównym prawa właściwego.

15 Ponadto w przypadku gdyby strony umowy konsumenckiej dokonały wyboru prawa właściwego, prawo to miałoby zastosowanie, zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia Rzym I, jedynie pod warunkiem, że nie pozbawia ono konsumenta ochrony zapewnionej przez przepisy prawa jego miejsca pobytu, od których nie można odstąpić.

16 Zdaniem sądu odsyłającego nieustalenie przez strony umowy prawa właściwego dla tej umowy wykluczałoby zatem, zgodnie z art. 6 rozporządzenia Rzym I, analizę mającą na celu ustalenie najkorzystniejszego prawa właściwego.

17 W tych okolicznościach Oberlandesgericht Wien (wyższy sąd krajowy w Wiedniu) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 6 ust. 1 [rozporządzenia Rzym I] należy interpretować w ten sposób, że prawo państwa, w którym konsument ma swoje zwykłe miejsce pobytu, nie ma zastosowania wtedy, gdy prawo mające zastosowanie na podstawie art. 4 rozporządzenia Rzym I, którego zastosowania żąda skarżący i które miałoby zastosowanie, gdyby skarżący nie miał statusu konsumenta, jest korzystniejsze dla skarżącego?”.

Postępowanie przed Trybunałem

18 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 9 sierpnia 2022 r. postępowanie w niniejszej sprawie zostało zawieszone do czasu ogłoszenia wyroku z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in. (C-821/21, EU:C:2023:672).

19 Pismem z dnia 18 września 2023 r. sekretariat Trybunału przekazał ten wyrok sądowi odsyłającemu i zwrócił się do niego o wskazanie, czy w świetle tego wyroku zamierza podtrzymać swój wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

20 Pismem z dnia 11 października 2023 r. sąd ten poinformował Trybunał o zamiarze podtrzymania swego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

21 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 18 października 2023 r. postanowiono nie doręczać stronom wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

22 Zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa lub jeżeli odpowiedź na takie pytanie nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.

23 Powyższy przepis należy zastosować w niniejszej sprawie.

24 Poprzez swoje pytanie prejudycjalne sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I należy interpretować w ten sposób, że jeżeli umowa konsumencka spełnia przesłanki określone w tym przepisie oraz brak jest ważnego wyboru prawa właściwego

dla tej umowy, prawo to należy ustalić zgodnie ze wspomnianym przepisem, i to niezależnie od okoliczności, że prawo właściwe dla tej umowy zgodnie z art. 4 tego rozporządzenia może być korzystniejsze dla konsumenta.

25 Tymczasem Trybunał udzielił już odpowiedzi na podobne pytanie w wyroku z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in. (C-821/21, EU:C:2023:672).

26 Trybunał przypomniał bowiem przede wszystkim, że art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I stanowi, iż umowa zawarta przez konsumenta z przedsiębiorcą podlega prawu państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, z zastrzeżeniem spełnienia warunków określonych w tym przepisie, a mianowicie że przedsiębiorca prowadzi działalność gospodarczą w państwie, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, lub że w jakikolwiek sposób kieruje on tę działalność do tego państwa lub do kilku państw włącznie z tym państwem, a umowa wchodzi w zakres tej działalności (zob. podobnie wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 81).

27 Ponadto art. 6 ust. 2 rozporządzenia Rzym I przewiduje w sposób wyraźny, że strony mogą, zgodnie z art. 3 tego rozporządzenia, dokonać wyboru prawa właściwego dla takiej umowy, jednak wybór ten nie może prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony przyznanej mu na podstawie przepisów, których nie można wyłączyć w drodze umowy na mocy prawa, jakie w przypadku braku wyboru byłoby właściwe zgodnie z art. 6 ust. 1 tego rozporządzenia (wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 82).

28 Wreszcie jedynie w sytuacji, gdy dana umowa nie spełnia warunków określonych w art. 6 ust. 1 lit. a) lub b) rozporządzenia Rzym I, w art. 6 ust. 3 tego rozporządzenia uściślono, że prawo właściwe dla tej umowy ustala się zgodnie z art. 3 i 4 wspomnianego rozporządzenia (wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 83).

29 Trybunał wywiódł z tego, że jeżeli umowa konsumencka spełnia te warunki i brak jest ważnego wyboru przez strony prawa właściwego dla tej umowy, prawo to należy ustalić zgodnie z art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I (wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 84).

30 Trybunał zauważył, że w świetle okoliczności, iż art. 6 rozporządzenia Rzym I ma charakter nie tylko szczególny, ale również wyczerpujący, w związku z czym normy kolizyjne przewidziane w tym artykule nie mogą zostać zmienione lub uzupełnione innymi normami kolizyjnymi zawartymi w tym rozporządzeniu, chyba że przepis szczególny zawarty w tym artykule zawiera wyraźne odesłanie do tych norm, nie można przyjąć żadnego innego prawa, nawet jeśli to inne prawo, określone w szczególności na podstawie łączników przewidzianych w art. 4 tego rozporządzenia, byłoby korzystniejsze dla konsumenta (zob. podobnie wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 78, 85).

31 Odmienna wykładnia, zgodnie z którą możliwe byłoby odstąpienie od norm kolizyjnych przewidzianych w rozporządzeniu Rzym I w celu ustalenia prawa właściwego dla umowy konsumenckiej ze względu na to, że inne prawo byłoby korzystniejsze dla konsumenta, siłą rzeczy poważnie naruszałaby ogólny wymóg przewidywalności prawa właściwego, a tym samym zasadę pewności prawa w stosunkach umownych z udziałem konsumentów (wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 Wskazując bowiem jako właściwe prawo państwa, w którym konsument ma miejsce zwykłego pobytu, prawodawca Unii uznał, że prawo to zapewnia konsumentowi odpowiednią ochronę, przy czym wskazanie to nie musi jednak koniecznie prowadzić do zastosowania we wszystkich przypadkach prawa najkorzystniejszego dla konsumenta (wyrok z dnia 14 września 2023 r., Club La Costa i in., C-821/21, EU:C:2023:672, pkt 87 i przytoczone tam orzecznictwo).

33 W świetle powyższych rozważań na zadane pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 6 ust. 1 rozporządzenia Rzym I należy interpretować w ten sposób, że jeżeli umowa konsumencka spełnia warunki określone w tym przepisie oraz brak jest ważnego wyboru prawa właściwego dla tej umowy, prawo to należy ustalić zgodnie ze wspomnianym przepisem, i to niezależnie od okoliczności, że prawo właściwe dla tej umowy zgodnie z art. 4 tego rozporządzenia może być korzystniejsze dla konsumenta.

W przedmiocie kosztów

34 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 6 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I)

należy interpretować w ten sposób, że:

jeżeli umowa konsumencka spełnia warunki określone w tym przepisie oraz brak jest ważnego wyboru prawa właściwego dla tej umowy, prawo to należy ustalić zgodnie ze wspomnianym przepisem, i to niezależnie od okoliczności, że prawo właściwe dla tej umowy zgodnie z art. 4 tego rozporządzenia może być korzystniejsze dla konsumenta.

Podpisy